

koriti“ (pokloniti?), je gotova resnica, in ko bi se je deržali, je precej konec našega prepira. Ta resnica je ravno tako pripravna vsacega, kateri se je derži, obvarovati tiste zmote, po kateri sedanji čas marsikteri pisatelj v terdobo in neumevnost zabrede v nemar pustivši navadni govor, kakor je nasproti drugim terditvam našega g. ugovornika. Ta namreč svojim resničnim zgornjim besedam nasproti v svojih izpeljavah tako deleč sega, da Kopitarja, moža silno redke učenosti in bistroumnosti, zmote obdolži (str. 383) v ravno tisti reči, katero je Kopitar od vsih strani dobro premislil, in jo nam po vsi potrebni razločnosti pred oči postavil. Kterikoli so se še po Kopitarjevem nauku ravnali, so lepo, prav in razločno pisali, nekteri pa, ki so se njegovemu nauku nasprotnega novovsiljenega vodila prijeli, so že semtertje v temnice zabredli; ker so, postavim, pisali: „Te denarje vam pošiljam“, ako ravno so jih le enkrat poslali, in so tako prejemnika v zmoto pripravili, da se je po pravici večkratnega pošiljanja nadjal; kar bi pa bilo po Kopitarjevem pravilu z besedico „pošljem“ brez vse zmote povedano.

Nikar tedaj v pisanje siliti oblik, ki so postavam naše rabe in slovnice nasproti, ampak deržimo se pravil po vedni rabi, častno omenjeni „postavodajavki“, in pišimo kakor dozda: „povem, izvem“ itd. pa ne: „povedam, izvedam“ itd., tako tudi: „pošljem“, pa ne „pošiljam“, kadar le od enega djanja govorimo. M.

Iz Slatine v Valahii 24. novembra *).

„Predragi moj! Iz podpisa vidiš, da smo v Valahii, in sicer v Slatini v veliki Valahii, kamor smo iz Krajove prišli. Lepo deželo smo vidili, pa okolica Slatine prekosí vse. Mesto stoji pod vinsko gorico, ki se v podobi pollune vije okoli nje. Tikoma pod mestom teče reka Aluta, čez katero sta napravljena dva lesena pa tako veličanska mostova, da je kaj. Kraj je zdrav in voda prav dobra. Pa kaj voda? Vino, vino, to je še le dobro pa po ceni, kakor sploh vsa hrana. Oka letošnjega vina, čeravno pridelk zavolj toče in vojskinih homatij ni obilen bil, velja le 8 kr., oka (2 $\frac{1}{4}$ funta) mesa 10 kr. našega dnarja, in tako dober kup je tudi vse drugo, da se človek, ki pride iz Laškega, Krajnskega ali Koroškega, prečuditi ne more ti nizki ceni. Kako je moglo še le popred biti, ko ni toliko ust tukaj bilo za jesti in piti, kakor nas je sedaj!

Kar tedaj blagodarna natora tukaj rodi, je vse dobro in lepo, — al drugač je to, kar je narejeno od človeških rok. Mesta, na priliko, so povsod, kjer smo dozda bili, tako nečedne, da misliš v Turčiji biti. Zraven lepe hiše, skor palači podobni, stoji raztergana bajta, kakor noč in dan. Čudno se mi je dalje zdelo narajmati tu še sužne. Vsaka premožna hiša ima tacihi sužnih ljudi, ki jih „cigane“ imenujejo. Če Vlah omoži svojo hčer, ji zraven cekinov dá še nekoliko „ciganov“ za doto; možki opravljajo službo hlapcev, kuharjev itd., ženske pa službo hišnih peric itd. pri gospodinji.

Kar véro Vlahov zadeva, vedi, da Vlah ima vsacega, ki ni njegove vére, za nevernika in za nečistega, ki ga „sporkato“ psuje; le on in Rus sta pravoverca. Ženskam se šteje v veliko pregreho in je oestro prepovedano klati kakošnjo žival. „Prosim Vas, gospod — me je v Krajovi zunaj mesta nagovorila neka ženica z

nožem v eni roki, s puto v drugi — odrežite vrat ti puti namesto mene“. Čeravno še vlaškega jezika ne razumem, sem jo vendar razumel po pripravi, ki jo je v rokah imela, in po posamnih besedah, ki so popačene iz laškega in latinskega, — „tajare“ sem prestavil iz laškega tagliare, rezati, — „gajina“ iz latinskega gallina, puta, — „hasta“ iz laškega questa, ta. Al meni se in ljubilo, službe klavca opravljati, torej ji odgovorim: „no, cara no, — ne draga, questo non è mio mestiere“. In lej! razumela me je Vlahinja, — zakaj pisano me je pogledala in nekaj zagodernjala; le toliko sem razumel, da je rekla: „to že tudi ni noben pravi kristjan“. Zvedel sem poznej: če kuharica ne narajma ravno nobenega hlapca domá, ki bi ji zaklal žival, gré na ulico in nagovarja otroke, rokodelske učence, stare možake itd. za to opravilo. (Koneč sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 9. dec. Pretekli teden smo okoli 20 ladij žita dobili, in nadjati se, da ga bo še več prišlo, ker voda, čeravno pada, je za vožnjo še zmiraj pripravna. Čeravno po teh dovoznjah žitna cena ni padla, je vendar turšica dosto cenejša, ker je ima po parobrodih še veliko sem priti. Naj več je zdej na tem ležeče, ali bojo mogle vse sem namenjene ladije do tistega časa sem priti, dokler je to še ladjam mogoče po vodi; ako pridejo, bo žitna cena padla. Turšica se po 4 fl. 30 kr. teško prodaja, pšenica pa prav lahko, okoli 20.000 vaganov naj lepše sorte je bilo po 8 fl. 6 kr. do 8 fl. 10 kr. prodanih. V Banatu, kjer ni zdaj posebno veliko žita, cenijo kibljo pšenice po 12 fl. 24 kr. do 13 fl. 12 kr., soršice po 10 fl. do 10 fl. 48 kr., prosa po 5 fl. 12 kr. do 36 kr., ovesa po 9 fl. 24 kr.

Iz Toplic na Dolenskem 10. dec. —f—. V svojem poslednjem dopisu omenil sem strašne nesreče, ki je po ljutem ognju zadela našo ubogo Podhosto, priporočivši milim dobrotnikom revne pogorelece. Prosivšega glasa mojega ni bila sapa odnesla. Tu in tam znašel je se kak darežljiv pomočnik, ki je odperl radodarno svojo roko pogorelim sirotam v podporo, da imajo saj za prvo silo s čim se preživiti, in za gladom ne poginejo. Hvala lepa usmiljenim delivcom! Naj jim pa tudi povém, kako pogoreleci sprejemljejo darove: Žal bi mi bilo, ako bi jim mogel očitovati nehvaležnost, ktera le rada roge kaže ob enacih primerljajih; in veseli me močno, da namest grajati jih smem pohvaliti. Koj ko jih pervikrat gospod fajmošter skličejo v farovž na razdelitev nekterih milodarov, in jih o tej priložnosti opomnijo, hvaležnim biti miloserčnim dobrotnikom, zmed katerih so si nekteri pri ustih pritergali, kar jim podelé, poprime besedo eden pogorelecov, ter pravi: „Možje! veste kaj, na večer molimo vsi s. rožnikranc za dobrotnike naše“. „Prav, prav imaš; molili ga bomo, pa tudi drugekrat ne bomo pozabili dobrotnikov v svojih molitvah!“ se vsi kmalo oglasijo, in vsi veseli sprejemljejo darove. To slišati se je mi res milo storilo, in menim, da bo po volji tudi dobrotnikom vsim, ki so potrebnim siromakom kak milodar ali že poslali, ali ga še mislijo ob enem z naročnino za „Novice“ ali „Danico“ poslati.

Iz Ljubljane. V nedeljo je bila v stolni cerkvi že v poslednjem listu omenjena velika slovesnost druge sv. nove maše presv. našega škofa in kneza. Povikšat to redko slovesnost so prišli presv. knez in škof lavantinski gg. Slomšek; pa tudi več gg. tehantov in fajmoštrov iz Krajnskega zraven tehanta braslovškega g. Stojana se je vdeležilo te svečanosti, pred katero so presv. knez Slomšek ljubljanskega zamurčka kerstili, kteremu sta gosp. Terpine in gospa Ulmanova bo-

*) Častiti gosp. Fr. Berakovič, duhovni oskerbnik ces. ogerškega polka Franc-Karla, ki je več časa v Ljubljani bival, je poslal unidan svojemu prijatlu v Ljubljano pričujoče pismo, katero so nam častiti gospod prijazno za „Novice“ ponudili. Vredništvo ga je rado sprejelo, ker misli, da ga bo vsak toliko raje bral, ker mično popisuje marsiktero stvarico te v sedanji vojski zapopadene dežele. Vred.

Ozir po domačii.

Vače.

Že so omenile naše „Novice“ več krajev kranjske dežele. Naj opomnijo tudi vaškega terga v sedanji litijski komisii na levem bregu Save.

Motil bi se, kdor bi mislil, da ta, čeravno majhni terg, ki šteje le 50 hiš, nima nobene imenitnosti. Res! nima zunanje slave in cene, ker je le šestkrat v letu, dvakrat od predivarjev, štirikrat pa od kramarjev obiskovan; ne manjka mu pa posebne notrajne časti in hvale. Zakaj ravno temu malemu tergu gre čast, svojim sinovom prištevati nekdanjega teržaškega in koperškega škofa, preslavnega gg. Matevža Ravnikarja, čigar velike zasluge za občinstvo so nam lepo popisale „Novice“ leta 1845. Vače so bile nepozabljivemu gospodu, ko so še v Ljubljani bili, naj bolj pri srcu; vsake šolske praznike so nekoliko časa dopernašali tukaj, posebno dokler je njih pobožna mati živela; in večkrat so, obloženi z mnogimi opravili, djali: „Vse bom popustil, in pa za beneficiata na Vače šel“. Pa Vače so jim tudi bile drage, ko so že teržaški škof bili. Leta 1834 je terg z cerkvijo, šolo in kaplanijo pogorel. Da so mnoge hiše lepši in trdnješi iz razvalin izrastle, se ima marsikteri njim zahvaliti. Bajtica, v kateri so nekdanj s svojimi starši stanovali, je zdaj lepa z njih pomočjo z enim nadstropom sozidana hiša. Cerkev, ktera je bila po ognju za daljno rabo nepristojna, je zdaj z njih svetom in djanjem po prizadevanji sedanjega g. fajmoštra Matevža Kristana, po pripomoči rajnega g. Mihela Dežmana in družih dobrotnikov, tako lična, visoka, prostorna, pripravna in veličastna, da ni deleč okoli enake. Po novem izdelanju cerkve, šole in kaplanije ima v resnici celi terg vso lepšo in prijaznišo podobo. Prebivavci tega terga imajo le malo zemljiš, drugih zaslužkov je pa tudi malo; o, kako jim prav pridejo mili darovi, ki jih vsako leto pogostoma dobivajo po sporočilu svojih usmiljenih dobrotnikov, posebno milostljivega svojega očeta škofa Ravnikarja, iz rok g. fajmoštra! Tudi vaška duhovšina bo rajnemu škofu na veke hvaležna za obletnico, ktera se za njih, starše in zlahto vsako leto v farni cerkvi sv. Andreja aposteljna obhaja. S tim in vsimi drugimi svojimi blagimi deli so slavni škof Ravnikar, čast in slava vaškega terga, dokler bo stal na prijetni svoji visočini in gledal doli v dolino, kjer železnica leži, ktera sever zedinja z jugom.

Tergu pa, ki svojo veljavo in imenitnost škofovi mitri zahvaluje, se tudi spodobi slehernega višjega pastirja v posebni časti imeti, naj bolj pa še svojega škofa. In ravno zdaj nam je priložnost bila dana, to dolžnost v djanji spolniti. Naš milostivi knez in škof Anton Alojzi, prijatelj in šolski tovarš rajnega škofa Ravnikarja, so obhajali 15. tega mesca petdeseto obletnico svojega duhovništva, in nad tim srečnim včakanjem so tudi Vače svoje veselje razodele. Tretja adventna nedelja je vaški fari v resnici nedelja „veselja“ (Gaudete) bila. Zjutraj in ob desetih se je govorilo od premilostljivega našega višjega duhovnega pastirja, katerim je ljubi Bog dodelil včakati, kar sta včakala do zdaj le dva ljubljanska škofa, Krištof Rauber in Tomaž Chrön, da že čez 30 let vladajo višje pastirstvo ljubljanske škofije. Oni so več ko polovico nas birmali; večino duhovnov so mašnike posvetili in menda vse sedanje gg. fajmoštre in dekane so v službo postavili; tudi rajni Ravnikar so bili 18. decembra 1831 od njih za škofa posvečeni. Ne omenjam družih slavnih del, ktere so dopernesli milostljivi knez v tem času; saj so jih že drugi z iskreno besedo popisali. Dostavljam le v imenu vse vaše fare serčni „živijo!“

Korošic.

Iz Slatine v Valahii 24. novembra.

(Konec.)

„Reči moram, da vlaško ljudstvo ima gorko serce za vero, če bi le bolje podučeno bilo. Pa kdo ga more učiti? Duhovšina tukaj je sama celó malo omikana ali pa nič. Tu v Slatini je fajmošter gerškega rodú, ki je še pred 5 leti šivaril, to je, krajač (žnidar) bil; ker pa zna brati, pisati in liturgijo peti, je fajmošter zdej. Od minihov pravijo, da so bolje podučeni; pa kolikor sem se jez njih učenosti prepričal, ne morem tega reči. Čuj! Unidan sem se z nekim sodarjem peljal v bližni samostan (klošter), kteri slovi zavolj lepe naprave in bogastva. Sodar, rojak moj, je imel tam nekaj opraviti. Ko je iguman, to je prior, se dogovoril s sodarjem, je obderžal mene še pri sebi, in potem sledeči pogovor z menoj začel: „Si li oženjen?“ me vpraša. „Ne!“ mu odgovorim. „Pa, kako je to? saj nisi minih, kakor smo mi.“ „Nisem sicer minih, pa vendar žene nimam.“ „Čudno! saj sem vendar rusovske vojaške duhovne vidil tukaj vse oženjene?“ „Pri nas ni tako kakor pri Rusih; pri nas je prepovedano vsakemu duhovnu se ženiti, naj je minih ali ne.“ „Hasta è rou!“ mi je odgovoril (to je: ta je slaba!) Še večjo nevednost pa je razodeval v poznejem govoru, ko sva govorila od luteranov, kalvinov in unitarjev, in ko sem mu hvalil lepo preprogo (tepih), s ktero so bile tla v sobi pokrite. Zdaj mi je začel razlagati podobe na priprogi: „to je lovec s psom, to je raca, to je krokodil; smeh me je na glas posilil, ko mi je noja (Strauss) pokazal za krokodila! Lahko si misliš, če je pervák kloštra (prior) tako učen, kakošne modre glave morajo še le njegovi podložni biti! Sicer mu pa moram pošteno hvalo dati, da nas je prav prijazno pogostil. Pravijo, da morajo tukajšni kloštri vsakega popotnika radostno sprejeti in ga s konjem vred skoz 3 dni oskerbovati z vsim potrebnim.“

„Kako si si nek toliko ptujega jezika naučil — me bodeš vprašal — da si se pogovarjati mogel s priorom, rojenim Gerkom, ker véš, da med moje jezikoznanstvo ne spada gerksina?“ Ne bo tedaj odveč, da Ti tudi to skrivnost ob kratkem razodenem. Lej, prijatelj! življenje je tukaj tako neznano dolgočasno, da se ga nisem vedil drugač krajšati, kakor s tem, da sem začel ponavljati nauk nemškega in talijanskega jezika, zraven pa sem se tudi lotil vlaškega, kterega že precej lomim. „Sila kola lomi“ — tukaj ne slišiš družega kot vlaški — v gosposkih hišah pa francoski — jezik. Vlaški (rumunski) jezik, čeravno je zmes iz latinskega, talianskega, francoskega in slovanskega (ilirskega) jezika je vendar le lep jezik. — Zdaj sem Ti dosti napisal, da véš, kje sem in kako mi gré. Nadjam se od Tebe dolzega dopisa“ — itd. itd.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Pole v Istrii 17. dec. H koncu vsakega leta človek rad premišlja, kaj vse se je doživelo v njem. Pri nas se je leto začelo lepo in veselo; pomlad je obetala obilost vsega, kar silo vroče poletje sožgè vse pridelke posestniku in jesen mu ne ponudi ničesa, s čim bi se okrepčati mogel; grozdje mu je na terti splesnilo in se posušilo, da ga nima vinca še kaplice ne, s ktero bi se razveselil; živinico mora prodavati, ker je ne more več rediti, tudi mu je veliko pocérka; oljka mu je le toliko prirodila, da ne more reči, da je celó brez olja. Na tako vižo mora tudi mestjan s kmetovavcem vred žalostno ramena stisniti, ker mlekarica mu zlo vodeno mleko po 24 kr. bokal prodaja, in krompir mora večkrat po 4 in 5 kr. funt plačati, ako ga jesti hoče; olje naj slabše je po 32 kr. libra, jajca se plačujejo večkrat po 3 kr.